

A woman is shown in profile, facing right. She wears a large, dark, wide-brimmed hat that casts a shadow over her eyes. Her lips are painted a vibrant red. She is wearing a dark, thin-strapped top. The background is a dark, neutral color.

SERENA BURDICKOVÁ

 metafora

NAJDEŠ MĚ V HAVANĚ

Strhující příběh
matky a dcery a jednoho příliš draze
zaplaceného amerického snu.

Kuba 1936. Devítiletá Estelita poprvé zpívá v zakouřeném nočním klubu v Havaně. Obdiv obecnstva a světla reflektorů se od té chvíle stávají jediným pokladem, který jí nikdo nemůže vzít. Z Havany zamíří do New Yorku a poté do Hollywoodu. Nezlomí ji revoluce, která uvrhne její rodinu do chudoby, ani vrtkavý svět filmu, kde si její bývalí a budoucí manželé podávají dveře.

Uběhne třicet let. Estelitinu dceru Ninu zastihne matčina předčasná a záhadná smrt nepřipravenou. Sotva dospělá dívka si ve svém žalu vybavuje řadu bolestných vzpomínek na společný život a postupně začíná chápat, co všechno musela její matka obětovat touze po naplnění svého amerického snu.

Román v dopisech *Najdeš mě v Havaně* vychází převážně ze skutečných událostí a z exkluzivních rozhovorů, jež autorce poskytla Estelitina dcera. Dva nezaměnitelné a rozdílné ženské hlasy autorka splétá do jediného mimořádného příběhu, jenž vypráví nejen o nezlomném poutu mezi matkou a dcerou, ale i o obtížné cestě k sebepoznání.

„Působivý, palčivý a poutavý příběh života kubánské herečky Estelity Rodríguezové. Burdicková dovedně spřádá dojemné vyprávění o vzestupu a pádu jedné hvězdy. Hluboce dojímavá tragédie.“

– Publisher's Weekly

Serena Burdicková

NAJDEŠ MĚ V HAVANĚ

Přeložila Věra Kotábová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Tato kniha je smyšlená. Jména, postavy, místa i události jsou buďto výplodem autorčiny fantazie, nebo jsou využity fiktivně. Jakákoli podobnost s reálnými osobami živými či mrtvými, s obchodními společnostmi, událostmi či místy je čistě náhodná.

Find Me In Havana © 2021 Serena Burdick
Published by Park Row Books
Translation © Věra Kotábová, 2021
Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2021

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-581-4 (ePub)
ISBN 978-80-7625-580-7 (pdf)
ISBN 978-80-7625-206-6 (print)

Pro Ninu

Jedna

Big Sur, 1966

ÚTESY

Matko,

v srpnu útesy Big Sur praskají suchem. Tráva úplně uschne, až zezlátne jako jantar a šustí pod nohama. Chřestýši číhají na kořist. Tlustí brouci vydávají různé zvuky a banánovní slimáci hynou. Vzduch je prosycený vůní eukalyptu. Jeho štíhlé listy vystylají cestičky v kaňonech. Po úbočích hor se šplhá škumpa. Teď není období citroníků ani smaragdově zbarvených kopců, ani ostrého slunce. Pozdní léto je na pobřeží obdobím hustých mlh, z nichž až stydnou kosti.

Stojím ve vydlážděném patiu Nepenthe. Okna restaurace mě ještě zalévají světlem, ale z údolí už stoupá šedá mlha a halí útesy. Taky by se ti tu líbilo. Jenže my jsme si, mami, nikdy na zdejší pobřeží nevyjely. Nikdy jsme neměly tu možnost. Zavírám oči a pomalu mě začíná pohlcovat mlha, vlhká a měkká jako šepot. Pode mnou se o útes třští příboj. Na nohách cítím pohyb mořských vln a představuji si, jak přes nízkou kamennou zídku vstupuju do vody a rozprahuju ruce. Oceán mě uchopí, osvobodí, vyprázdní mé tělo a jako prázdnou skořápkou jím smýkne na břeh.

Potřebuju ulitu. Hroší kůži. Nějakou bariéru proti světu, v němž tě postrádám.

Jak to, že jsi odešla? Už tu není maminka. Ani manželka. Ani filmová herečka. Ani zpěvačka. Zbyly mi jen fotky a filmy, v nichž vlníš boky a děláš legrační obličej, ale nemůžu se tě dotknout, necítím tvoji vůni, ani si s touhle tvojí dvou-
rozměrnou verzí nemůžu popovídat.

Chci vysvětlení.

Vzpomínky mám v sobě hluboce zakořeněné, neustále se vynořují, vzkvétají, obrůstají trny, jsou krásné i drsné, ale pravda zůstává skrytá a mně se vybavuje jen obraz podlahy v koupelně a tíha tvého těla v mém náručí.

Nechci, aby tohle byla naše poslední společná vzpomínka.

Otevřu oči, zhluboka se nadechnu a nechám vlhký chlad, aby mi osvěžil jazyk. Vedle v krbu plápolá oheň a ze strany mi zahřívá jednu nohu. Totéž cítívám u venkovních ohňů, kde mi současně jedna strana těla žhne a druhá mrzne. Mám na sobě krátkou sukni, bílé tenisky a přiléhavý úpletový svetřík. Hosté, filmové hvězdy i bohémští umělci už odešli. Herečky v kožešinách a flitrech i umělci v neformálním pomačkaném oblečení ověšení korálky se toužili blýsknout originalitou. Ani jedněm se to nezdařilo.

„Nino?“ Při zvuku hlasu provozního sebou trhnu. Stojíš ve dveřích do patia a leští skleničku. „Už tu máš odvoz.“

Dívá se na mě laskavě, ale nezúčastněně. Nic o mně neví. Na zádech cítím žár ohně a uvažuji, jaká zima asi bude v dutině sekvoje, kde přespávám.

„Jen ještě setru stoly,“ otálím. Nechci odjet ani o chvíli dřív, protože vím, že ve stromě budu čelit nočnímu chladu a útokům hmyzu.

Provozní je štíhlý a rázný muž, který vypadá, že od narození dýchá oceánský vzduch. „Už je pozdě,“ usměje se. „Jen jeď hezky domů. Já se o ty stoly postarám.“

Vycházím z restaurace. Chodníček vydlážděný kameny je vlhký a kluzký. Vytahuji z tašky panenku a sevřu ji pod

paží. Má látkové šatičky, hlavu z plastu a modré mrkací oči, které se otevírají a zavírají, když jí zahýbu. Hlava je posetá černými dírkami, z nichž původně splývaly pečlivě nakažené vlasy. Na břicho má už od doby, kdy jsem ji rozřízla a vyndala z ní vycpávku, jizvě podobný řez, který teď drží pohromadě zavírací špendlík.

Bret na mě čeká ve svém mátově zeleném volvu. Motor běží. Bret kouří a neobtěžuje se otevřít mi dveře. Vklouznu na sedadlo spolujezdce a on se ke mně nakloní a vtiskne mi vlhký polibek. Rukou mi zezadu přidržuje hlavu, jako by to bylo něco zvlášť romantického. Jeho jazyk chutná po kouři a alkoholu. „Ahoj, brouku,“ vydechne a podá mi jointa. Vezmu si ho, vdechnu kouř a pokusím se potlačit kašel, zatímco Bret otáčí vůz a vyjíždí na ztemnělou silnici.

Seznámili jsme se před pěti měsíci, když jsem poprvé přijela do Big Sur. S kamarádkou Delíí jsme snědly hrst houbiček a zrovna jsme tančily kolem táboráku, když se v mém poněkud nestabilním zorném poli zjevil Bret. Přes hrud se mu napínala vyšívaná košile a já měla dojem, že je to nějaký nadpřirozený přelud. Když jsem se druhý den vzbudila vedle něho na pláži, zjistila jsem, že je docela skutečný. Byl to jen hubený muž se zčuchanou bradkou a kostnatýma nohama, které mu čouhaly z ustřižených džín.

Bret smykem projede ostrou zatáčkou, až od kol odletuje štěrky, který vydává zvuk, jako by se blížila bouřka.

„Jedeš moc rychle,“ napomínám ho a opírám se dlaní o své okno na straně spolujezdce.

Široce se usměje a ještě přidá plyn jako muž, kterého baví dráždit ženy. Tohle je mi povědomé. Celý svůj život jsem přihlížela, jak tě muži provokují, jak tě každý z tvých manželů vytáčí až na samu mez. Přestože ses je snažila pochopit, zavděčit se jim, potěšit je, nakonec jsi stejně nebyla ochotná nechat se jimi ovládnout ani vlastnit, protože tě to ničilo.

Auto zahne za roh, takže útesy teď v nebezpečném úhlu spadají do oceánu po mé pravé ruce, oddělené jen keřky škumpy a šalvěje rostoucími na samém okraji silnice. Lidé milují pobřežní silnici kvůli její krásě a výhledům. Myslí si, že útesy lemující oceán se blahovlnně uvolily nechat v sobě vytesat silnici pro naše potěšení. Já ale vidím hada, který nás láká, hříčku přírody, která ve svém zvládnutém těle čeká na jediný náš chybný krok, aby nás svrhla dolů.

Stisknu panenčinu hlavu, takže její tvář vypadá zdeformovaná jako při pohledu do zakřiveného zrcadla. „Tohle už víckrát nedělej,“ říkám a dívám se, jak se hlavička znovu plní vzduchem a její rysy se vrací k normálu.

Bret se tváří neutrálně a oči má přilepené na silnici před sebou. Natáhne se a poplácá mě po stehně. „Ale nevyváděj, brouku. Je to zábava.“

Už jsem se s ním jednou pokoušela rozejít. Nevím, proč mě nechtěl nechat být nebo jak ke mně může něco cítit, když já sama uvnitř necítím vůbec nic. Po tvé smrti mě museli držet na sedativech, protože jsem byla rozzlobená a nechovala jsem se normálně. Teď dělám, co můžu, abych se sama umrtvila.

„Myslím to vážně. Mám toho dost.“ Odstrčila jsem mu ruku a to ho rozzuřilo. Uchopil volant oběma rukama, pevně jej stiskl, až mu zbělely klouby, podíval se před sebe a pevně sevřel čelist. „Co to s tebou sakra je, Nino?“

Reflektory osvětlují silnici. Žluté čáry kolem nás ubíhají jako mrkající oči.

Jeho hněv mě vyleká. „Omlouvám se.“ Tohle mi nejde. Okouzující muži. Dej jim, co chtějí. Dělej, co jsem viděla, že děláš ty, pro ty hodné i ty zlé. Ty hodné sis udobřovala a doufala jsi, že s tebou zůstanou; ty zlé sis usmiřovala a doufala jsi, že ti neublíží. S každým manželem ses snažila o něco víc a vydržela jsi s ním o trochu déle. Byla sis tak jistá, že to děláš dobře!

Kdyby byl Bret nějaké měřítko, jak jsem na tom s muži, tak si ani já nevedu moc dobře. Když na něj pohlédnu, jeho ostrý profil odrážející se ve světle přístrojové desky, jeho zcuchané vousy a dlouhé vlasy kroutící se na krku mi připomínají povstalecké vojáky na Kubě.

To není vzpomínka, kterou si chci přivolávat. „Brete, já už nemůžu. Zastav, prosím tě. Potřebuju na vzduch.“

„Ty nemáš páru, co potřebuješ.“

Jsem znechucená arogancí v jeho hlase a zloba, kterou ve mně tlumily léky, se zase probouzí a stoupá mi do krku. I přes ty svoje meditace a mantry a touhu po osvícení je to mizera. Mně je dvacet, ty jsi mrtvá a já nemám nikoho, kdo by mi poradil, co dělat. Nejsi tu, abys mi řekla, že to mám nechat plavat, že se mám vzchopit, že mám zmlknout, nebo abys mě strčila do blázince nebo zapsala do internátní školy. „Jdi do prdele, Brete!“ vykřiknu. „Zastav! Chci ven.“

„Trhni si!“ Zase šlápne na plyn a smýkne autem ke skále, až štěrk a hlína odlétající od kol prší na skla auta a odrážejí se od nich jako broky.

Zhluboka se nadechnu a chytím se za kliku. „Nedělej to!“

„Co nemám dělat? Tohle?“ Znovu prudce stočí volant a na okamžik vidím jen prázdno, černou díru.

Teď bych ho měla uklidnit, přesvědčit ho, že je mi to líto a že se s ním nerozejdu. *Zastav to auto a promluvíme si*, měla bych říct, ale část mého já chce, aby udělal něco drastického. Aby kvůli mně stiskl spoušť.

Jedeme přes Bixby Bridge. Mlha ustoupila, takže dohlédnu až úplně dolů na temný úzký pruh břehu, o nějž se třísťí vlny a mění se v pěnu, jako by ji chrlil nějaký obr. Ve zlomku vteřiny, těsně předtím, než se auto přehoupne přes okraj, vím, že to Bret udělá. Není to plavné ponoření do vody, které jsem si představovala v patiu v Nepethe.

Neplachtím pokojně s rozpřaženýma rukama dolů kolem útesů, nýbrž jsem lapená v kovové konstrukci auta, která se přetočí doprava tak náhle, až se hlavou udeřím o okno. Čekám volný pád, ticho a nehybnost, ale vzduch je ostrý, takřka hmatatelný a plný střepů.

A pak tě mám v náručí, obličej máš zardělý, tmavé vlasy se ti přilepily na vlhké čelo a z koutků úst ti vytékají zvratky. „Pomoz mi,“ zapřísahám tě, i když jsi to ty, kdo umírá. „Neumírej,“ brečím, „potřebuju tě,“ ale v tu chvíli dopadneme na zem a svět ztichne.

Dvě

ZROZENÍ A REVOLUCE

Dcero,

jsem tady. Nikam jsem neodešla. Vidím tě v rozpuku tvé čerstvé dospělosti a budu na tebe dohlížet, dokud nenajdeš sílu být plně sama sebou. Budu přihlížet, jak zápasíš se vzpomínkami na můj život, jak je otiskuješ do svého života a jak se pokoušíš dát jim oběma smysl.

Nezamýšlela jsem ti ublížit. Když ses narodila, toužebně jsem hleděla do tvých šedomodrých dětských oček, dotýkala se jemňounkých vrásek na zkrabaceném čílku, drobného nosíku i rtů. Měla jsem chuť pojmout tě zpátky do svého těla a ochránit tě před budoucností, která by mohla ublížit tvému nevinnému srdci.

Je 14. červen 1946. Je mi osmnáct. Jsem čerstvě vdaná – docela narychlo. Už skoro tři roky žiju v New Yorku.

Když jsem sem přijela poprvé, nezasla jsem nad pachem, hlukem ani energií města, ale nad nedostatkem barev. Zdálo se, že v New Yorku mají moc napilno na to, aby nabarvili zdi domů. Necháávají cihly, kámen a cement v jejich přirozené podobě. Po ulicích jezdí černá auta, chodníky jsou plné černých pláštů, klobouků a deštníků. Oblékají se do šedé a hnědé a pravoúhlé uspořádání ulic a náměstí

vyvolává dojem kostkované deky. Chybí mi modř sukní, co odrážejí barvu moře, žluť rozkvetlých tabebují a pestré látky, které zdůrazňují ženské křivky, místo aby je vměstnaly do rovné krabice.

„Budeš nosit jen tyrkysovou a růžovou,“ šeptám, uvolňuji tvé ručky z pevně uvázané zavinovačky a rozevírám ti pěstičku. Tvé prstíky se sevrou kolem mého palce rychle jako krab a od pelesti postele se usmívá tvá *abuela*, babička.

„*Mi hermosa nieta*, moje krásná vnučka,“ říká mamá, naklání se k tobě a hladí tě po čele. Nezní to nijak mazlivě, tón hlasu i úsměv jsou docela normální. Nechtěla, aby ses narodila, ale když už jsi na světě, bude tě milovat se stejnou houževnatostí jako celou rodinu.

Z dvanáctého patra Nemocnice sv. Josefa shlížím na East River, plochou šedivou stužku vinoucí se městem ocelových mrakodrapů, které vystřelují do výšky k bezbarvému nebi. Z převoznických lodí bafají oblaka černého kouře jako zlé znamení. Jsem ve městě načrtnutém uhlem a perem. Chtěla bych namočit štětec do růžové barvy tvé zavinovačky a bledé modři tvých očí a vybarvit tvůj svět barvami Kuby, barvami domova. Protože to nejde, aspoň si tě přitisknu na prsa a zpívám:

*Odved' mě domů na Kubu
Na Kubu, kde mi budeš zpívat
Na Kubu, kde mé srdce volně bije
A kde krásní hoši čekají
Aby nám vyznali lásku
Kde se moře třpytí modré
A zelené
Na Kubu, kde už zůstanu*

Když poprvé zpívám v havanském nočním klubu v místnosti plné saténových šatů, lesklých obleků a napomádova-

ných účesů, které se pod závojem všudypřítomného kouře marně snaží oslnit, je mi devět let. Ženy si opírají paže o kulaté stolky a světlo lamp zbarvuje jejich bílé rukavičky na oranžovo, zatímco muži se pohodlně opírají ve svých židlích, srkají nápoje, v nichž cinkají kostky ledu, a potahují z doutníků, jejichž konce září jako ohnivé světlušky. Minulý týden jsme se sestrou Danitou chytily sedmnáct světlušek. Naše sklenice zářila jako lucerna a my jsme pochodovaly kolem domu a z plna hrdla jsme vykřikovaly, jak jsme byly při lovu úspěšné. Nejstarší sestru Oneilu jsme tím doháněly k zoufalství, protože se snažila uspat naši nejmladší sestru Mercedes, tehdy ještě batole.

Dnes večer budu poprvé zpívat sama, bez Danity, ale nebude to naposledy.

Obejmu mikrofon oběma rukama a zavlním boky vši silou, kterou má malá pánev dokáže vyvinout. Mrknu a široce se usměju. Pobavené tváře dospělých se smějí na holčičku, která se snaží předstírat, že už je žena. Svou roli hraju dobře, hýbám boky, vystrkují jedno rameno a pak druhé a předstírám svádívý pohyb bradou. Lidé hvízdají a hlasitě mě povzbuzují a já se zadívám dozadu do místnosti, kde ve stínu velkých palem stojí mamá a dívá se na mě. Ruce má překřížené přes živůtek hnědých puntíkatých šatů a já z jejího výrazu nedokážu poznat, jestli je potěšená, nebo rozmrzelá.

Předtím odpoledne jsem se dívala, jak loví zezadu ze skříně právě tyhle šaty a ještě na ramínku je roztrpává. „Šest dětí, a pořád mi padnou,“ usmívá se, pohupuje boky a hedvábná spodnička jí šustí u kolenou jako papír. „Nikdy nepřipusť, aby se ti po dětech ztratil pas. Muži se na tebe ani nepodívají, když přijdeš o pas.“ Autoritativně mi zaboří prst pod bradu a zvedne mi obličej. Měří si mě od hlavy až k pasu a tmavé oči nad hladkými tvářemi má klidné a rozhodné. „Jak to říkáme?“

„Dokonalá rovnováha.“ Zakrouším boky. Naškrobená bílá sukně nešustí, ale pohybuje se celá. Jsem jako panenka na podstavci.

Mamá si políbí špičky prstů a posílá mi vzdušný polibek. „*Perfecto, mi hija.*“ Přehodí si šaty přes ruku a utáhne fialovou stuhu na mém ohonu. „Nedávej do těch boků moc pohybu. Nezpívej moc nahlas. Jen tolik, abys je upoutala a aby chtěli víc.“ Naposledy šklubne mým ohonem, rozprostře své šaty a zkušeně do nich vklouzne, přičemž se její paže vlnivě propracují našasenými rukávy, mohutnými a kulatými jako odpadní potrubí zabudované v zemi vedle našeho domu. Natáhne ruce za záda, zapne si knoflíky a stáhne si šaty úzkým páskem kolem dokonale vytvarovaného pasu.

Líbí se mi její krásné pevné tělo.

Podívám se na svůj odraz v zrcadle šatní skříně. Otevřeným oknem dovnitř vniká horko, a když si nacvičuju úsměv, usazuje se na skle hejno komárů. Ráno mi mamá řekla, že když budu hezky zpívat, nechá mi do pokoje pověsit vlastní zrcadlo. V pokoji bydlím společně se sestrami, ale zrcadlo bude jenom moje. Zrcadlo je velké, obdélníkové, rám má složitě vyřezávaný z nějakého světlého dřeva podobného tomu, jaké přináší na pláž moře. Z dřívějšíka máme pořád ještě spoustu drahého nábytku. Bez ohledu na oprýskanou omítku a zanedbanou zahradu je dům plný krásných věcí.

Než jsme o všechno přišli, plánovala mamá poslat mě a Danitu na Peyrelladovu konzervatoř, abychom studovaly hudbu. Teď si můžeme stěžít dovolit jednou týdně hodiny u seňority Moralesové, hubené ženy s povislými tvářemi a bradou, která se třese, když nám předzpěvuje stupnice. Danita i já se divíme, jak krásný hlas může vycházet z tak ošklivé ženy.

Těžko říct, zda budu krásná, až vyrostu. Maminka je hezká, ale já nevypadám jako ona ani nemám její pohyby. Na

svůj věk jsem malá a hubená jako vyžle. Maminka tvrdí, že až vyrostu, změní se to, což je úleva.

Na scéně nočního klubu se snažím představit si samu sebe stejně vypělou a houževnatou, jako je mamá. V břiše mi rezonuje zvuk žestů a pod nohama cítím vibrace bubnu. Špičky nových střevíců mě tlačí. Sestry nové boty nedostaly. Ani maminka si je nekoupila. Měla bych se proto cítit provinile, ale necítím se tak. Jsou to nejhezčí boty, jaké jsem kdy měla: bílé, kožené, se štrasovými sponami a malými podpatky, díky nimž se při chůzi nakláním trochu dopředu.

Dozpívám, poslední notu nechám dlouze a chvějivě doznět, a když zmlknou nástroje, v místnosti se rozhostí ticho. Je to chvílička nesnesitelné nehybnosti, než v obecnstvu propuknou ovace. Jsem opojená vzrušením, ukláním se a usmívám. Vzrušení z pozornosti, kterou mi věnují, je omamné a uspokojující.

Potlesk rychle doznívá a já se ztrácím v ruchu hlasů, cinkotu skla a ve stínu velkých těl, která se nade mnou tyčí. Na rameni mi přistane čísi ruka a z cigarety, kterou svírají její prsty, mi do nosních dírek proniká spirála kouře. Snažím se nekašlat. „Jen se na ni podívejme. Ty ale umíš zpívat, holka.“ Seshora se na mě usmívá muž s ústy plnými běloskvoucích zubů. Poznávám ho, je to jeden z bubeníků. Má na sobě naškrobenou košili stejně bělostnou jako jeho zuby, s našasenými rukávy a manžetami se zlatými knoflíčky ve tvaru doutníků. Tmavé vlasy má sčesané z čela a v pěšince se třpytí kapičky potu. I jako devítileté se mi líbí.

Za šustotu a vlnění látky, obklopená jasmínovou vůní, se objevuje mamá. Její parfém je v tu chvíli silnější než cigaretový kouř. Obejme mě paží kolem ramen a přitáhne si mě zpod mužovy dlaně, až tváří ze strany narazím do jejích prsou. Když mě tak drží, připadám si malá a cítím se trapně.

Muž vystřihne úklonu. „Señorito, vaše dcera je drahokam. Čirý drahokam! Ten hlas!“ Zamrká na mě a já se začervenám. „Už někde něco nahrála?“

„Ještě ne.“ Maminčin hlas zní odměřeně a ochranně.

Mužův úsměv se prohloubí. „Tak na co čekáte? Nebudete přece takový talent schovávat. Mám v Miami kapelu. Mohla by jet s námi a v Americe něco nahrát.“

Tisknu se k matce a cítím, jak do sebe vtáhla vzduch a pak pomalu vydechla. *Amerika*, to je to slovo, které potřebovala slyšet.

„Jsem Desi Arnaz.“ Muž napřáhne ruku, matka mě pustí a potřese jí. Teplo a tíha jejího těla se ode mě vzdalují. Narovná ramena jako bohatá žena, jíž kdysi byla.

„Juana Maria Antonia Santurio y Canto Rodriguez.“ Usměje se prchavě a laškovně. „Ale můžete mi říkat seño-rito Rodriguezová.“

„Je mi ctí, slečno Rodriguezová.“ Muž nepouští její ruku a ve svůdném pohledu má hravý výraz. Kočka s myší. Je to stejný pohled, jakým se Miguel Santo díval na Yolandu Farrarovou v *El veneno de un beso*, jediném filmu, který jsem kdy viděla. „Co na to říkáte?“ Pan Arnaz to pronáší směrem k matce, ale dívá se na mě, jako bychom spolu měli nějaké tajemství. „Chcete vzít tohle děvče do Miami a udělat z něj hvězdu?“

Čekám okamžitě odmítnutí, ale mamá mlčí. Tváře jí zrůžoví. Vzduch je zelektrizovaný očekáváním. *Pojedu do Ameriky?* Palci narážím do těsné kůže svých bot a nakláním se dopředu. V hrdle cítím vzrušení i strach.

„Je moc mladá.“ Mamá to pronáší lítostivě, jako by byl můj věk smutný fakt, nad nímž nemá moc.

Pan Arnaz pokrčí rameny. „Však vyrostete.“

Mamá mi stiskne rameno tak pevně, až to zabolí. „Až vyrostete, tak vaši nabídku zvážíme.“

Pan Arnaz mlaskne, namíří na mě rukou, jako by tasil kolt, a odvětví ležérně, jako bych právě neodmítla vidinu vlastní budoucnosti, ale pouhé pozvání k tanci: „Tak fajn, časem se uvidíme, děvče.“

Obrátí se, položí ruku na rameno dalšího muže v košili se širokými našasenými rukávy a zavolá na barmana, že si dají dvakrát rum na ledu, s mátou navíc a dvěma plátky citronu. Slovo *dvakrát* ještě doprovodí dvěma zvednutými prsty.

Lomoz baru, ostrá vůně, o níž už vím, že je to alkohol, a dusivý kouř z doutníků způsobují, že se cítím lehkomyslně, třebaže se ode mě moje štěstí právě vzdaluje, stejně jako záda muže v bílé košili mizí v davu.

Mamá mě naviguje skrz hloučky lidí a ven na dlážděnou ulici. Je pozdě, venku je parno a páchne tam benzin. Z otevřených dveří zaznívá hluk hlasů a světlo, které se z nich line, mění chodník v mozaiku.

„Hezounká jak vobrázek,“ volá na nás nějaká černoška z otevřeného dvorku a hvízdne. Lehce se kolébá a paži má obtočenou kolem ramen jiné ženy. Mají na sobě šaty, které jim jsou malé, a mně jich je líto, protože si myslím, že z nich už vyrostly a nemohou si dovolit koupit jiné.

Mamá mě od nich táhne tak rychle, že mi malé boty odírají paty do krve

„Proč nepřišel tatínek?“ ptám se. Třeba by mě nechal jet do Ameriky. Potřebujeme peníze. Danita a já bychom si je mohly v Americe vydělat. Všichni v Americe jsou bohatí, aspoň jsem slyšela mamá, jak to říká. Jestli tam brzy neodjedeme, skončím za chvíli v příliš malých šatech, z nichž mi budou koukat kolena, jako těm chudým ženám na dvorku. „Proč, mamá?“ naléhám.

„Má moc práce,“ odpoví ostře, a protože jsme tatínka skoro neviděly od doby, kdy jsme před třemi lety přišli o naši půdu, myslím si, že má asi pravdu.

Změna přišla naráz. Jeden den jsme ještě s tatínkem bydleli v domě u plantáže a dívali se, jak rolníci sečou listy agáve a dopravují je do mlýna, kde je drtí a dělají z nich provazy, a další den rolníci převzali naši plantáž a tatínek se přestěhoval do Havany.

Toho rána mě vzbudila Danita. Stála u postele a třásla mi ramenem. „Pospěš si, vstávej. Něco se děje.“ Danita je jenom o rok starší než já, ale komanduje mě, jako by byla stejně velká jako naše nejstarší sestra Oneila, které je osmnáct a má na to nárok.

Otevřenými okny slyším křik.

„Dělej.“ Danita mě popadne za ruku a pospícháme dolů do kuchyně, kde na nás obvykle čekají džbány graviolového džusu a velké plátky teplého maniokového chleba. Toho rána tam není nic. Ve vzduchu je cítit spálenina, ale v kamnech se netopí. Na sporáku neublá káva. Mamá se zády opírá o kredenc a Mercedes se jí drží za sukni.

Když nás mamá spatří, nervózně se usměje. „Já neumím vařit,“ podívá se na sporák, jako by to bylo velké černé zvíře, které se ji chystá napadnout.

„Kde je Ayla?“ ptá se Danita. Ayla je naše kuchařka.

Mamá zavrtí hlavou. „Je pryč. Všichni jsou pryč.“

Mercedes se rozbřečí. Mamá ji nechlácholí ani ji nezvedne, aby ji pochovala. Stojí úplně klidně, jen oči jí jezdí kolem dokola po kuchyni, jako by všechno, co zná, bylo najednou cizí.

V duchu mám radost, že je Ayla pryč. Nesnáším ji. Mamá říká, že *nesnáším* je moc silné slovo, ale přesně tak to cítím. Ayla je vysoká a vychrtlá, vždycky mě chytne a drží mě tak pevně, až to bolí, a pohlavkuje mě, kdykoli se jí zamane, zvláště když si chci vzít dílek koláče dřív než můj bratr Bebo, který je jejím oblíbencem.

„Ale Farah neodešla?“ ujišťuju se. Farah je naše haitská chůva, která mě má ráda. Je úplně jiná než Ayla a nikdy by

nás neopustila. Je tlustá a měkká a vřelá a má tu nejčernější kůži, jakou jsem kdy viděla. Když mě obejmě, připadá mi, že nemá žádné kosti. Každý večer, když už všichni spí, si spolu zpíváme haitské ukolébavky. To ona mě naučila mambo a rumbu.

„Farah je taky pryč,“ vzdychne mamá. Nijak se mi to nesnaží ulehčit a mně se do očí derou slzy. Co budu bez Farah dělat? Letím k otevřenému oknu, protože jsem zvědavá, jestli tam stojí a povykuje spolu s ostatními, ale mlha je tak hustá, že vidím jen zelenošedou kaši.

„Běž od toho okna,“ žene mě mamá pryč, popadne okenice a rychlými hněvivými pohyby je zavře. V tu chvíli se rozletí dveře do kuchyně a dovnitř vpadne tatínek se zuřivým výrazem ve tváři. Mí dva bratři se tlačí hned za ním a závodí, kdo bude první. Bebo vyhrává. Je menší a mrštnější a většinou Manuela porazí.

„Kde je můj otec?“ ptá se zvýšeným hlasem mamá.

Tatínek odhodí slamák do kouta. Je hubený, ale svalnatý, a má tolik energie, až z toho bývám nervózní i tehdy, když se nic neděje. „Brzy ráno odjel do Havany.“

„A maminka je v pořádku?“

„Nic jí není. Říká, že se odsud nehne, dokud se nevrátí tvůj otec.“

Bez ohledu na ten chaos tatínek vypadá, že ho to nijak zvlášť nevyvedlo z míry. Vlasy má uhlazené a knírek úhledně učesaný. Postaví se ke kredenci a poklepává na plechovku se zrnkovou kávou. Přitom se tváří, jako by největší neštěstí představoval fakt, že není uvařená káva. Pak na tu obtíž rezignuje, posadí se do čela dlouhého dřevěného stolu a spojí si ruce před sebou. „Všichni se posadte,“ nařídí.

Bratři se posadí k němu, každý z jedné strany jako jeho stíny. Všímám si, že Oneila si tiše sedá vedle nich. Má na sobě vyžehlenou bílou blůzu a vlasy spletené do copů tak pevně, až mezi nimi vidím prosvítat bílou pěšinku kůže.

Kde našli všichni čas, aby se oblékli? Já s Danitou jsme pořád ještě v bavlněných nočních košilích.

Přestože nejsme řádně ustrojené, taky se posadíme. Kdybych nezelela ztráty Farah, přišlo by mi to všechno napínavé. Je to stejný pocit, jaký mívám těsně před bouřkou, když se znenadání zvedne teplý vítr a obloha jedním rázem divoce zoranžoví.

Mamá sedí na druhé straně stolu naproti tatínkovi a Mercedes vyleze na židli vedle ní a strčí si pěstičku do pusy. Teď bychom jen potřebovali něco sníst, pomyslím si a přitlačím si ruku na žaludek, abych ztlumila jeho kručení. Přegu si, aby ta tragédie vypukla až *po snídani*.

Tatínek se rozhlédne kolem stolu a rozvážně se nám všem podívá do očí. Promluví, jako by hlásil zprávy do rádia. „Vypuklo povstání. Moc převzalo direktorium vedené studenty.“

Nechápavě pohlédnu na Danitu. *Co to znamená?* Pokrčí rameny. Zvenku se ozývají zvuky jako při ohňostroji a cinkání, jako by lžíce narážely do hrnců. Připadá mi, že se tam koná nějaký večírek, o nějž přicházím.

Obvykle tichá Oneila nás všechny vyleká, když promluví: „Měli bychom vědět, co naše rodina provedla, že si tohle zasloužila.“ Jako bychom my – tříletá Mercedes, Danita, bratři Bebo a dvanáctiletý Manuel a já – měli nárok něco vědět.

Zírám na sestru, která se naklání dopředu a tváří se vyčkávavě. Řekla *my*, ale myslí *já*. Kdyby bylo její vyptávání testem dospělosti, okamžitě by prošla.

Místo aby se na ni mamá za tu drzost zamračila, podívá se jí přímo do očí a řekne: „Nic, Oneilo. Naše rodina neudělala nic, čím by si to zasloužila.“

Tatínek ignoruje jejich výměnu názorů a podotkne: „To není pravda, Mario.“

Mamá sebou trhne. „Jak to myslíš?“

„Že nejsme nevinní.“

„A co jsme udělali?“

„Přesně to, z čeho nás obviňují.“

„Na čí straně vlastně jsi?“

„Nevím. Ještě jsem se nerozhodl. Jsou to naši lidé. Mají nárok na férové mzdy, slušnou práci, vzdělání, slušné školy.“

„Jsou to černoši. Haiťané, Jamajčané. Nejsou to Španělé.“

„My všichni jsme Kubánci!“ Tatínek uhodí pěstí do stolu, nabitý energií, která z něho přerušovaně tryská. „Tohle,“ mává kolem sebe ve velkých kruzích rukama, „je náš svět. Půda tvého otce. Peníze tvého otce. Věděli jste...“ tatínkovi zazáří oči a jeho slova jsou určena nám všem, „že všichni matčini i moji předci pocházejí ze stejného kraje ve Španělsku, z Asturie? Naše příbuzenstvo je totožné, stejně tak náš národ. Ale tady, na Kubě, jsme jiní. A víte proč?“

Všichni rychle zavrtíme hlavami, *ne, nevíme*.

„Ne, to samozřejmě vědět nemůžete. Můj otec zaplatil životem, abyste to nevěděli. Před kubánskou válkou za nezávislost byl mezi rodem vaší matky a mým rodem jediný rozdíl: že její otec se narodil ve Španělsku a můj už na Kubě. Proto byl můj otec kreol. A *já* jsem tím pádem taky kreol.“ Klesne hlasem, než ze sebe doslova vyplivne: „Nebyli jsme nic. Byli jsme *špína!*“ Pak se odmlčí a nechá nás, abychom si tu nespravedlnost přebírali.

Do té doby jsme slyšeli jen málo o tatínkově rodině nebo o válce. Jeho rodiče zemřeli, než jsme se narodili. Jeho dva bratři a sestra vypadali stejně jako matčini bratři a sestry. Zdálo se, že si nikdo nemyslí, že tatínek je špína. Dědeček mu dovolil řídit plantáž a babička ho líbala na obě tváře, když se s ním zdravila.

Do tatínkova hlasu se vrátí pýcha. „Můj otec byl dědicem španělské slávy. Byl zrozený z důstojnosti, síly, odvahy a hr-

dosti. Když jsem byl malý, přijel k našemu domu španělský generál Weyler Valeriano. Říkali mu Řezník.“

„Manueli,“ zaprotestuje mamá varovně, ale otec ji zdviženou dlaní umlčí. Povzdechne si a vysadí si Mercedes na klín. Otec nám hodlá vypovědět, co má na srdci. Nenápadně si přitisknu dlaně na uši a předstírám, že jeho nos je tlačítko na rádiu, které můžu očima vypnout nebo zapnout. Jenže otec mluví tak hlasitě, že mi to není nic platné, nedokážu ho vypnout.

„Bylo to 24. února 1897. Povstání vrcholilo. Valeriana poslali ze Španělska, aby to povstání potlačil. Stál jsem na předním dvorku a pitval jsem pod stromem žábu, když přijel k našemu domu.“ Otcův hlas je smrtelně vážný. „Kůň mě polekal, ale když jsem zvedl hlavu, nebál jsem se. Generál měl knírek zatočený až dolů na bradu a na sobě bílou blůzu od uniformy se stříbrnými knoflíky, které se na slunci blýskaly. Myslel jsem si, že vypadá vznešeně a že matka bude ráda, kdo nás to poctil návštěvou. Když se zeptal, kde je můj otec, ukázal jsem na dveře do domu. Neuměl jsem lhát. Když se otec objevil ve dveřích a viděl, jak na něho ukazuju, v očích se mu blýskl strach, až mě zamrazilo. Nikdy předtím jsem neviděl, že by se něčeho bál. Nejdřív jsem si myslel, že se bojí o sebe. Až později mi došlo, že se bál o mě.“ Tatínek se odmlčí, odkašle si a pokračuje: „Ten generál seskočil z koně a srazil mého otce na kolena. ‚Provolej slávu španělskému králi!‘ nařídil mu. Otec mlčel. ‚Provolej slávu španělskému králi,‘ opakoval generál a tentokrát tasil meč. Byl dlouhý a tenký, měl mramorovou rukojeť a ostří lesklé jako zelený podběříšek žáby, kterou jsem pořád držel v dlaní. Vypadal, že je těžký. Příliš těžký na to, abych ho mohl popadnout a odhodil pryč. Nehleděl jsem otci do tváře, což bylo ode mě zbabělé. Místo toho jsem se díval do louže, v níž klečel. Maminka zrovna prala prádlo dál od domu v řece a já jsem se bál, že se bude mu-

set vrátit a vyprat ještě tatínkovy kalhoty. Tenkrát jsem ještě nevěděl, oč těžší je vyprat krev. Myslíte, že to bude ošklivé?“ Vyskočím ze židle, když otec natáhne paži směrem k oknu, aby odvedl naši pozornost směrem, odkud se ozývá rámus. Nerozumím tomu, co se děje venku, o nic víc než tomu, proč nám otec vypráví tenhle příběh.

Jako by toho najednou litoval, dokončí své vzpomínání jedinou větou. „Bylo mi pět let, když jsem viděl, jak mého otce přede mýma očima rozčtvrtil španělský generál jen proto, že neprovolal slávu španělskému králi.“

Sedíme bez hlesu. *Rozčtvrtil?* Člověk si rozčtvrtí avokádo nebo kokosový ořech. Jak se rozčtvrtí člověk? Zdá se, že mečem.

Hlad mě přešel. Dům je stále prázdný, bez služebnictva. Pod stolem nahmatám Danitinu ruku. Je stejně zpotená jako moje. Bebo začíná fňukat. Nikdo ho neutěšuje. Dokonce ani příběh o rozčtvrcení vlastního dědečka není omluvou pro to, aby kluci natahovali moldánky. Mamá se podívá na naše vyděšené tváře a pronese konejšivým hlasem: „Nic takového se tady nestane. To byla jiná doba a jiná válka.“

Tatínek je očividně přesvědčený o opaku a nehodlá nás nijak utěšovat. Opře se rukama o stůl a vstane. „Není to jiné. Je to stejné. Utlačovaní bojují stejně, jako tehdy bojovali proti Španělsku. Machado změnil ústavu, aby se udržel u moci. *Por amor de Cristo*, vždyť šel do voleb sám proti sobě!“

„Manueli,“ okřikne ho mamá. Žádná nespravedlnost není důvod, aby se jméno boží bralo nadarmo.

Tatínek ji ignoruje. „Machado uzavřel střední školy i univerzity. Nechal zbít a uvěznit studenty i profesory. Nemají jinou možnost než bojovat. Ozbrojená akce je jediná cesta, která kdy měla úspěch, aby tuhle zemi zbavila zkorumpované vlády.“

Mamá zuřivě vrtí hlavou. „Direktorium není armáda ani vláda. Je to bezohledné a nezodpovědné povstání organizované studenty.“ Představuju si děti v uniformách, jak spolu na hřišti šermují meči. „Požadují ekonomické a politické reformy, a pak jdou a používají stejné násilí a korupci jako Machadův režim. Je to pokrytecké. Politiku v téhle zemi vždycky dělala vládnoucí třída. Na tom není nic hrdinského. Žádná národní jednota. Žádný smysl. Jsou to jen muži, kteří baží po moci.“

Nerozumím jedinému z těch velkých slov, ale matčina jistota je útěšlivá. Nás nikdo mečem nerozseká, pomyslím si.

„Direktorium ale skutečnou moc nemá, Mario,“ poučuje ji tatínek, jako by mamá tu situaci nepochopila. Copak ale *on sám* neřekl, že moc převzalo direktorium? „K moci se dostává armáda Fulgencia Batisty. Ti budou mít za chvíli skutečnou moc. Podle toho, co jsem slyšel, je Batista schopný člověk, dokonce obdivuhodný. Člověk z chudých poměrů, který se vypracoval z ničeho. Člověk, kterého nikdo nedonutí, aby zůstal v područí, a já mu provolávám *slávu*.“

Mamá se postaví tak rychle, že se Mercedes s pláčem skulí na podlahu. „Já přesně vím, co je Batista zač. Nedomám, abys takového člověka velebil před dětmi!“

„Budu si velebit, koho budu chtít!“ Tatínek mluví hodně nahlas a panovačně. Takhle jsem si jeho vznešeného a hrdého otce nepředstavovala.

Chvějící se mamá přejde až k němu. „Jak se opovažuješ?“ zasyčí na něho a tatínek vyskočí a uhodí ji do tváře. Dá do toho takovou sílu, že ji to srazí na kolena.

Je to políček, který jí má připomenout, kde je její místo. Stejně mamá políčkuje nás. Už dřív jsme viděli, jak ji tatínek uhodil, ale tentokrát je to jiné. Stalo se něco, co se nedá odestát, trhlina v předivu naší rodiny, okamžik, který způsobí, že o devět let později se mnou matka nastoupí

do letadla. Hrdost a neústupnost mých rodičů zničí jejich beztak křehké manželství.

Když ji uhodí, zůstane mamá shrbená klečet na perském koberci. Mercedes přestane kvílet, strčí si palec do pusy a z nosu jí teče nudle. Bebo začíná zase natahovat a Manuel ho pod stolem kopne. Já oněmím rozpaky. Naproti mně Oneila svěsí hlavu. *Tohle všechno je její vina*, pomyslím si. *V první řadě se vůbec neměla tak hloupě ptát.*

Sklouznu ze židle a jdu k mamá. Položím jí ruku na stehno. Ten dotek ji probere. Vstane, uhladí si sukni a ukáže na nás prstem. „Tenhle den si zapamatujte,“ rozkáže. „Pamatujte si den, kdy nás váš otec zradil.“

„Mario,“ napomene ji otec popuzeným hlasem, jako by káral někoho z nás. Je to hloupá holka, naznačuje jeho tón, nerozumná ženská.

Mamá ho ignoruje. Protože u ní stojím nejbliž, chytne mě za ruku a vyštěkne: „Pojď!“ Napodobuju její hrdou chuť. Následuju ji do kuchyně, kde popadne trs zelených banánů, položí je na prkénko a jedním švihem mu odřízne špičku, jako by ho zbavovala hlavy. „Viděla jsem, jak je Ayla smaží. Nemůže to být tak těžké. Odedť to bude naše snídaně. Loupej,“ podá mi banány.

Nedlouho poté se tatínek přestěhuje do Havany. Zpočátku přijíždí domů každý víkend, potom jednou za čtrnáct dní. Mamá o tom nemluví, ale všichni víme, že pracuje pro Batistu. Bere nám ho hnědá vojenská blůza. Dělá z toho vždycky hotové představení. Obřadně si ji sundá, pověsí ji na ramínko tak, abychom všichni dobře viděli na její předeck s vyžehlenými klopami a vyleštěnými peckami na náramenících. Dlaní ji uhladí a poté ji pověsí hned vedle dveří jako obraz, který si zaslouží obdiv. Je hnilobně hnědá a v žádném případě neladí s bílo-modrými kachlíky v naší hale, zrovna tak jako jeho vysoké boty, které si pod ni po-

staví, přičemž konce tkaniček pečlivě zastrčí dovnitř. Jejich hnědá kůže je tvrdá a lesklá, takže holínky a blůza tam v pozoru čekají, až se jim dostane pozornosti.

Myslela jsem, že teď, když tatínek pracuje, vrátí se k nám služebnictvo nebo alespoň Farah, ale nic se nemění. Až na to, že nám mamá jednoho dne při večeři oznámí, že bude pracovat jako švadlena pro bohaté dámy ve městě. „Jako bohatou dívku mě aspoň naučili šít, když už ne vařit,“ usměje se smutně.

Všichni bychom dali přednost tomu, kdyby uměla to druhé. Od té doby, co vaření převzala Oneila, jíme jenom fazole, picadillo a vařenou juku. Lituju, že jsem tak nesnášela Aylu. Za dílek jejího kokosového koláče bych denně vydržela i pohlavek.

Nelíbí se mi představa, že mamá půjde do práce. Už tak je dost špatné, že jsem přišla o svou dobráckou Farah a teď mě komanduje Oneila, která si myslí, že co je čerstvě dospělá, má nárok do všeho mluvit. Jenže maminčina nepřítomnost ve mně vyvolává bolestný pocit ztráty. Každé ráno se postavím na schod před vstupní dveře a dívám se za ní, jak ve svých nejlepších šatech a v klobouku se širokou krempou nasazeném v odváženém úhlu vyráží z domova a pohupuje přitom boky. Když se jí ptám, proč nosí do práce své nejlepší šaty, odpovídá: „Abych těm ženským ukázala, že vím, co je to móda,“ ale já chápu, že to její pýcha jí nedovolí vzít si na sebe něco podřadného. Jak došlo k tomu, že někdo je stále bohatý a my jsme najednou chudí, to je mimo mé chápání.

Doma je to bez ní za trest. Oneila nás nutí, abychom až do oběda seděli u stolu a učili se aritmetiku a gramatiku. Ještě horší je to odpoledne, kdy bratrům dovolí, aby šli ven a hráli si ve stínu stromů, zatímco Danitu a mě nutí v tmavé kuchyni vyšívát a háčkovat. Kdykoli Oneila odejde z kuchyně, vyklouznu od stolu a hraju si s Mercedes a jejími papírovými panenkami. Danita vyhrožuje, že to na mě řekne,

ale nikdy to neudělá. Bratři přicházejí k večeři s rozzářenými očima, poškrábanými rukama a špínou pod nehty. Danita a já se musíme prokázat úhlednými stehy, abychom dosvědčily, jak jsme byly pilné, a Oneila hlídá, abychom měly ruce i nehty vždycky čisté.

Celý den čekám, až se vrátí mamá, a upínám se k okamžiku, kdy projde dveřmi a usedne k rádiu, kde přesně v šest začíná zpívat slavná Rita de Cuba. Danita a já si přitiskneme ruce na hrud', tancujeme v pokoji shimmy a k tomu z plných plic zpíváme „El Manisero“. Mamá nám věnuje plnou pozornost, sedí na krajíčku křesla a hlavu má samým soustředěním nakloněnou, aby jí nic neuniklo. Oneilina neslaná nemastná večeře, bratři a jejich netrpělivá chtivost zasednout k jídlu, Mercedesino fňukání – to všechno musí počkat, když zpíváme.

Teď, tři roky po povstání, jsem měla v nočním klubu své první veřejné vystoupení a příští týden budu zpívat v rozhlasové stanici Radio Havana Cuba.

Když spěcháme ulicemi, pevně se držím maminciny ruky, boty mě dřou do pat a ptám se: „Proč se mnou dneska nezpívala Danita?“

„Poslechli si vás obě a vybrali tebe.“ Mamá mě táhne úzkou ulicí k nebesky modrému autu, které nás má odvézt domů.

„A bude se mnou zpívat v rádiu?“

„Ne.“

Je mi to trochu líto, ale ne zas moc. „A kdy pojedu do Ameriky?“

„Proč myslíš, že bys měla jet do Ameriky?“

„Říkalas, že tam pojedu, až vyrostu.“

„Říkala jsem, že to uvážím.“ Řidič nám galantně otevírá dveře a mamá pokývne hlavou: „*Gracias, señor.*“ Nastoupí dozadu a urovná si sukni na kolenou.

Sednu si vedle ní. Sukně se mi muchlá kolem těla a nohy se lepí na kožený potah sedadel, ale jsem moc unavená na to, abych se nějak upravovala. Položím hlavu mamá na rameno. Stáhne mi stužku z ohonu a roztřepe mi vlasy. Prsty mi přejíždí po bolavém místečku na pokožce, kde byl ohon moc pevně utažený. Auto drncá po výmolech v silnici a motor řve jako nějaké zvíře. Pomalu za námi mizí světla města a velký měsíc svítí na hustě osázená pole.

Celou cestu, třicet šest mil z Havany do Guanajay, prospím. Když auto zastaví před naším domem, mamá mnou zatřese, nakloní se přese mě, aby otevřela dveře, a bokem do mě drcne, abych vystoupila. Ospale vylezu na špinavou ulici, zatímco mamá platí řidiči. Vzduch je prosycený vůní jasmínu, jehož květy se v noci otvírají.

Vůz odjíždí a mamá si ukládá zbytek peněz do peněženky. „To málo, co sis dnes vydělala, nestačí ani na půlku jízdného. Ale jsi šťastné děvče. Nezapomeň na to.“

Nijak šťastná se necítím. Do paží mě štípají komáři a paty mám odřené tak, že mám chuť zahodit své nové boty rovnou tady.

„Pojď, půjdeme spát.“ Mamá mě naviguje do domu. Přední balkony vystupují z fasády jako přecpané břicho a vysoká úzká okna lemuje modrá barva. V oknech je tma. Oneila už všechny uložila. Doufám, že Danitě není moc líto, že jsem jela zpívat bez ní.

„Tak kdy, mamá?“ ptám se.

Potřese hlavou a otočí klíčem v zámku. „Ty jsi ale rozmazlená,“ povzdychne si. „Až ti bude patnáct. Do Ameriky pojedeme, až ti bude patnáct.“

Z jejího hlasu vycítím, že takhle se rozhodla už dávno.

Tři

Los Angeles, 1958

POLAPENÁ

Matko,

o dětství, které jsi strávila na Kubě, toho moc nevím. Byl to čas her se sourozenci, s otcem, zápolení s válkou a chudobou. Ty a já žijeme v odlišném čase.

Jsem teď Američanka stejně jako Sandy Plummerová, která bydlí vedle nás, má vlasy jako len a obličej bledý jako uvařené těstoviny. Jím hamburgery z řetězce Whistle'n'-Pig, dívám se na *Show Eda Sullivana*, nosím boty s kulatou špičkou a páskem přes nárt a kostkované šaty s bílým límečkem. Ty chodíš v šifonu a maluješ si pusu rtěnkou, jsi potřetí vdaná a zpíváš a tančíš v hollywoodských filmech. Nemám žádné sourozence ani tatínka, jen babičku, která nás obě komanduje, a tvého nového manžela, který mi je nesympatický a nikdy mu nebudu říkat tati.

V srpnu je sucho. Půda nám pod nohama puká a žízni po dešti. Vítr je horký a přináší jen semínka plevele. Ve vzduchu je prach, který se snáší na hollywoodské pahorky a způsobuje, že silnice i kdysi naleštěná auta mají jednotnou barvu písku. Střechy kabrioletů zůstávají zatažené a stěrače nebojují s deštěm, ale s prachem.

Město vysušené až na kost zadržuje dech.

Já ho taky zadržuju, ale z jiného důvodu. Do mého života patří internátní škola a zimní déšť. Napořád bych brala vedro a suchý vzduch v Los Angeles, kdyby to znamenalo, že bych se nemusela vrátit do Akademie Villa Cabrini, jak se moje škola jmenuje.

Je mi dvanáct a začínám se zlobit na svět. Rozzlobené holky nejsou hodné holky – to už mě naučili – takže jsem si jistá, že za všechno si můžu sama.

Zazvoní telefon. Je sobota dopoledne a já jsem v kuchyni a házím si do limonády kostky ledu, zatímco ty spěcháš z obýváku, abys jej zvedla. Bydlíme v přízemním bungalovu s obývákem, do kterého se vchází rovnou z kuchyně. Neoddělují je žádné dveře, což znamená, že všechno, co se řekne v obýváku, je slyšet i v kuchyni a naopak.

Ramenem si tiskneš k uchu limetkově zelené sluchátko, vymačkáváš tělové mléko z lahvičky, která stojí na kuchyňské lince, a usilovně si je roztíráš na předloktí. Pořád máš na sobě pantoflíčky s peříčky a růžový hedvábný župan, který si ve dnech, kdy netočíš, obvykle necháváš na sobě až do oběda. „Ty jsi zlatý. Samozřejmě, že přijdeme,“ říkáš do telefonu a já pocituju záchvěv vzrušení. Slíbila jsi mi, že se spolu večer budeme dívat na *Mavericka* a dáme si pomerančový sorbet, ale s vidinou večírku se obojího snadno vzdám. Minule, když jsi mě vzala s sebou, jsme šly na charitativní ples do Palladia a já tam potkala Lucille Ballovou.

Představuju si, na jaký skvělý večírek asi večer vyrazíme. Když zavěsíš, obrátíš se ke mně. „To byl strýček Duke a zve mě a Alfonsa na koktejlovou party. Moc mě to mrzí, zlato, ale nemohla jsem odmítnout.“

Orosená sklenice v mé dlani je vlhká a kluzká, led už se skoro rozpustil. Kdybych se jen trochu pohnula, vyklouzne mi sklenice z ruky, spadne z linky a nohy nám potřísni sladká limonáda a rozbité sklo. Podívám se ti do očí.